

Sygn. akt V Ua 27/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Sławińska-Klamann (spr.)

Sędziowie: SSO Radosław Buko, SSO Danuta Szykut

Protokolant: st.sekr.sądowy Zadrożna Katarzyna

po rozpoznaniu w dniu **29 października 2013 r.** w Słupsku

na rozprawie

sprawy z odwołania **I. S. oraz małoletnich J. S. i M. S.(1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.**

o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 6 czerwca 2013 r. sygn. akt V U 187/12

oddala apelację

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 czerwca 2012r., znak sprawy (...)organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonej I. S. oraz małoletnim dzieciom prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku ze skutkiem śmiertelnym, jakiemu w dniu 22.07.2011 r. uległ M. S. (2).

Ubezpieczona I. S. w tym jako przedstawiciel ustawowy małoletnich J. S. i M. S. (1) wniosła odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji. Wskazała, iż ZUS nie ustalił istotnych okoliczności sprawy. Wydając decyzję winien mieć na uwadze art. 21 ustawy wypadkowej, który jako jedyny przewiduje wyjątki od zasady dotyczącej prawa do świadczeń należnych z tej ustawy. Podniosła, że jeśli nawet uznać, że jej mąż przyczynił się w jakimś stopniu do wypadku przy pracy, to odpowiedzialność za ten wypadek ponosi zakład pracy, gdyż nie nadzorowano właściwie pracy powierzonej pracownikom i dopuszczono do pracy w niebezpiecznych warunkach – na źle zabezpieczonym rusztowaniu – osobę nietrzeźwą, bez kasku.

Organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, iż praca jaką wykonywał M. S. (2) – na budowie i na wysokości, ze względu na swój charakter, wymagała szczególnej uwagi, koncentracji a ponadto dodatkowego zabezpieczenia barierkami otworu w podłodze, którego to zabezpieczenia M. S.

(2) nie wykonał. Organ rentowy uznał, iż stan po spożyciu alkoholu zrywa związek z pracą, wobec czego zdarzenia z dnia 22.07.2011 r. nie można uznać za wypadek przy pracy.

Wyrokiem z dnia 6 czerwca 2013 roku Sad Rejonowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił w całości zaskarżoną decyzję z dnia 14 czerwca 2012 roku i przyznał I. S. oraz małoletnim dzieciom M. S. (1) i J. S. prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku ze skutkiem śmiertelnym, jakiemu uległ w dniu 22 lipca 2011 roku M. S. (2)

Powyższy wyrok został wydany w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

M. S. (2) był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Usługowo – Handlowym (...) D. M. na stanowisku murarz – tynkarz.

W dniu 22 lipca 2011 r. M. S. (2) zaczął pracę na budowie w S.. Praca polegała na pomalowaniu elewacji budynku z rusztowania klinowego. O godzinie 9.00 M. S. (2) znajdował się na drugim poziomie rusztowania. Czekał, aż jeden z pracowników poda mu wiadro z około 10 litrami farby przez otwór w podeście rusztowania. Około godziny 9.08 pozostali pracownicy usłyszeli stukot na stanowisku M. S. (2), po przybiegnięciu stwierdzili, że ubezpieczony wypadł z rusztowania na ziemię.

Jako przyczynę wypadku z dnia 22 lipca 2011 r. ustalono nieprzestrzeżenie przez pracodawcę przepisów prawa pracy przejawiającą się w ten sposób, iż brak było desek krawężnikowych rusztowania w miejscach nie osłoniętych siatką, w miejscu stanowiska pracy na rusztowaniu bok był zabezpieczony posęczami i siatką ochronną, odległość rusztowania od budynku wynosiła 180, 200, 220 mm na stanowisku poszkodowanego. Ustalono także naruszenie przez poszkodowanego pracownika przepisów dotyczących życia i zdrowia, spowodowane przez niego umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa poprzez wykonanie otworu komunikacyjnego w podłodze pomostu na drugim poziomie rusztowania do podawania wiadra z farbą bez zabezpieczenia poręczami ochronnymi; w czasie wykonywania otworu nie zabezpieczenie się pracownika pasami lub szelkami ochronnymi z liną asekuracyjną; winien on wykorzystać żurawik ręczny budowlany do podawania materiałów.

W wyniku przeprowadzonej przez Państwową Inspekcję Pracy kontroli ustalono następujące przyczyny wypadku: nieprawidłowe wykonanie rusztowania w zakresie:

1. brak zabezpieczenia otworu w deskowaniu w narożniku:

- otwór w deskowaniu prawdopodobnie został wykonany w celu umożliwienia podawania materiałów i narzędzi pomiędzy pomostami,
- pracownik nie używał sprzętu zabezpieczającego przed upadkiem z wysokości, gdyż praca ta nie została zakwalifikowana przez kontrolowanego jako praca szczególnie niebezpieczna;

2. niewłaściwa organizacja pracy:

- na rusztowaniu nie zapewniono urządzeń umożliwiających bezpieczny transport narzędzi i materiałów na poszczególne poziomy rusztowania, np. wciągników. Spowodowało to, że pracownicy materiały i narzędzia podawali sobie w przypadkowy sposób, nieustalony w instrukcji wykonywania robót, samodzielnie przez nich określony.

Wyrokiem nakazowym z dnia 9 września 2011 r. Sąd Rejonowy w Słupsku XIV Wydział Karny uznał obwinionego D. M. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów, tj. będąc odpowiedzialnym za stan bezpieczeństwa i higieny pracy albo kierując pracownikami lub innymi osobami fizycznymi, nie przestrzegał przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy i skazał go na karę grzywny w wysokości 2.000 zł.

M. S. (2) został dopuszczony do pracy w dniu 22 lipca 2011 r. Nie było do tego żadnych przeciwwskazań. Pracodawca nie wyczuł alkoholu od ubezpieczonego.

M. S. (2) przebywał na rusztowaniu bez kasku.

Badania wykazały we krwi pobranej od M. S. (2) obecność alkoholu etylowego w stężeniu 2,2‰.

Decyzją z dnia 14 czerwca 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił I. S. oraz małoletnim dzieciom jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku ze skutkiem śmiertelnym, jakiemu w dniu 22 lipca 2011 r. uległ M. S. (2).

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd I instancji zważył, co następuje:

Odwołanie I. S., w tym jako przedstawiciela ustawowego małoletnich J. S. i M. S. (1) w ocenie Sądu pierwszej instancji jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Skarżoną decyzją organ rentowy odmówił wnioskodawcom prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu zdarzenia jakie miało miejsce w dniu 22.07.2011 r., uznając, iż stan po spożyciu alkoholu zrywa związek z pracą, a wypadek w takiej sytuacji nie może być kwalifikowany jako wypadek przy pracy.

W myśl art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. 2009, Nr 167, poz. 1322 z późn. zm) – zwanej dalej „ustawą wypadkową” – członkom rodziny ubezpieczonego, który zmarł wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, przysługuje jednorazowe odszkodowanie. Odszkodowanie to przysługuje również w razie śmierci wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej rencisty, który był uprawniony do renty z ubezpieczenia wypadkowego.

Sąd pierwszej instancji przytoczył stanowisko Sądu Najwyższego że członkom rodziny pracownika, który zmarł wskutek wypadku przy pracy przysługuje jednorazowe odszkodowanie pieniężne niezależnie od tego, czy pracownik przyczynił się w jakim stopniu do wypadku przy pracy (wyrok SN z dnia 09.12.1997 r., II UKN 377/97 OSNP 1998, nr 20, poz. 606).

Zgodnie z art. 21 ust. 1 Ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U.2009.167.1322) – zwanej dalej Ustawą wypadkową - świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego nie przysługują, gdy wyłączną przyczyną wypadku, było udowodnione naruszenie przez ubezpieczonego przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowane przez niego umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.

Przy przyjęciu koncepcji zerwania więzi z pracą, kwestia, z jakiej przyczyny do doszło do wypadku, pozostaje bez znaczenia. Jeśli zaś chodzi o ewentualne przyczynienie się pracownika pozostającego w stanie nietrzeźwości do wypadku przy pracy, to nie ma ono wpływu na uprawnienia członków rodziny pracownika zmarłego w wyniku wypadku przy pracy, bowiem nawet przy znacznym stopniu przyczynienia się pracownika zachowują oni prawo do świadczeń z ustawy wypadkowej, a jedynie jest ich pozbawiony sam pracownik. W ustawie wypadkowej nie ma bowiem regulacji pozwalających wykreować regułę, według której stan nietrzeźwości pracownika w pracy, bądź w drodze do pracy lub drodze powrotnej do domu, niejako automatycznie unicestwia normatywny związek zdarzenia z wykonywaniem obowiązków pracowniczych lub z pokonywaniem drogi do pracy lub z pracy. Jeżeli pracownik wykonuje obowiązki pracownicze w stanie nietrzeźwości, to nie przysługują mu świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego, tylko wówczas, gdy - będąc w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych - przyczynił się w znacznym stopniu do spowodowania wypadku. Równocześnie świadczenia wypadkowe przysługują **zawsze członkom rodziny zmarłego pracownika**, który uległ wypadkowi przy pracy bądź w drodze do pracy lub z pracy, bez względu na jego stopień przyczynienia się do spowodowania wypadku (wyrok SN z dnia 13.07.2011 r., I UK 46/11, LEX nr 1043989).

W ocenie Sadu pierwszej instancji ewentualne przyczynienie się pracownika pozostającego w stanie nietrzeźwości do wypadku przy pracy **nie ma wpływu na uprawnienia członków rodziny** pracownika zmarłego w wyniku wypadku przy pracy, bowiem nawet przy znacznym stopniu przyczynienia się pracownika zachowują oni prawo do

świadczeń w ustawy wypadkowej, a jedynie jest ich pozbawiony sam pracownik (wyrok SN z dnia 06.11.2009 r., III UK 43/09, LEX nr 560873).

Konkludując Sąd pierwszej instancji wskazał, że odwołanie wnioskodawców jest zasadne, gdyż wypadek, w wyniku którego zmarł M. S. (2) miał związek z wykonywaną pracą i związek ten nie został zerwany, pomimo stanu nietrzeźwości, w jakim znajdował się ubezpieczony. Stan nietrzeźwości nie spowodował zerwania związku z pracą, bowiem wykonywał on swoje obowiązki do chwili wypadku, a organ rentowy w żaden sposób nie udowodnił, aby zachowanie M. S. (2) spowodowało zerwanie związku z pracą lub też było bezpośrednią przyczyną wypadku. M. S. (2) pomimo stanu nietrzeźwości został dopuszczony do pracy przez pracodawcę, który nie wyczuł od ubezpieczonego by był pod wpływem alkoholu, i faktycznie tę pracę wykonywał. Zaś w orzecznictwie dominuje pogląd, że stan nietrzeźwości nie przesądza automatycznie o braku związku z pracą (wyrok SN z dnia 05.03.2003 r., II UK 194/02, OSNP 2004, nr 8, poz. 143).

W okolicznościach niniejszej sprawy zdaniem Sadu Rejonowego istotnym było również niewłaściwe przygotowanie stanowiska pracy przez pracodawcę, niewłaściwa organizacja pracy oraz niedostateczny nadzór nad jej wykonywaniem. Pracownicy podawali sobie materiały przez otwór w deskowaniu pomiędzy pomostami, poszkodowany nie używał sprzętu zabezpieczającego przed upadkiem z wysokości, gdyż praca ta nie została zakwalifikowana przez kontrolowanego jako praca szczególnie niebezpieczna. Nadto na rusztowaniu nie zapewniono urządzeń umożliwiających bezpieczny transport narzędzi i materiałów na poszczególne poziomy rusztowania, np. wciągników. Spowodowało to, że pracownicy materiały i narzędzia podawali sobie w przypadkowy sposób, nieustalony w instrukcji wykonywania robót, samodzielnie przez nich określony. W takich okolicznościach, w ocenie Sądu pierwszej instancji do wypadku mogło dojść niezależnie od pozostawiania poszkodowanego pod wpływem alkoholu.

Nadto, jak już wskazano powyżej, świadczenia wypadkowe przysługują zawsze członkom rodziny zmarłego, bez względu na jego stopień przyczynienia się do spowodowania wypadku.

Zgodnie z art. 6. Ust. 1 pkt 5 ustawy wypadkowej członkom rodziny zmarłego przysługuje jednorazowe odszkodowanie.

W niniejszej sprawie, w ocenie Sądu pierwszej instancji zaszły przesłanki do tego, by przyznać wnioskodawcom jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy jakiemu uległ M. S. (2) w dniu 22.07.2011 r.

Mając na względzie powyższe, Sąd Rejonowy w Słupsku uznał odwołanie wnioskodawców za zasadne i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc, zmienił w całości zaskarżoną decyzję z dnia 14.06.2012 r. i przyznał I. S. oraz małoletnim dzieciom M. S. (1) i J. S. prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku ze skutkiem śmiertelnym, jakiemu uległ w dniu 22.07.2011 r. M. S. (2).

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy:

Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił mu:

- naruszenie przepisów prawa materialnego- art. 3 ust 1 ustawy z 30 X 2002 o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych – Dz. U z 2009 r nr 167, poz. 1322 ze zm.
- niewyjaśnienie wszystkich okoliczności niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy

We wnioskach apelujący domagał się zmiany wyroku i oddalenia odwołania.

W uzasadnieniu wniesionej apelacji apelujący wskazywał ,iż ubezpieczony w chwili wypadku pozostawał w stanie nietrzeźwości. Organ rentowy przytoczył wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2009 roku, III UK 43/09 i 5 listopada 2009 roku, II UK 100/09, że nietrzeźwość pracownika wyłącza jego gotowość do świadczenia pracy oraz , że stan nietrzeźwości o większym stopniu może powodować zerwanie związku z pracą.

W dalszej części uzasadnienia wniesionej apelacji, organ rentowy kwestionował ustalenia dokonane przez Sąd I instancji wskazując, że nie usunęły wątpliwości w sprawie i skutkują niewyjaśnieniem wszystkich istotnych okoliczności niezbędnych do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Po rozpoznaniu apelacji Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Na wstępie wskazać należy, iż postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

Rozważając zakres kognicji sądu odwoławczego, Sąd Najwyższy stwierdził, iż sformułowanie „w granicach apelacji” wskazane w tym przepisie oznacza, iż sąd drugiej instancji między innymi rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestaje na materiale zebranym w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji oraz kontroluje poprawność postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, OSN 2008/6/55).

Dodatkowo należy wskazać, iż dokonane przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, sąd drugiej instancji może podzielić i uznać za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy zebrał materiał dowodowy, który pozwala na ostateczne rozstrzygnięcie sporu, ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy są właściwe i kompletne, a wyprowadzone z nich wnioski nie budzą zastrzeżeń.

Sąd ten, w sposób wnikliwy, wyjaśnił powody rozstrzygnięcia oraz przekonywująco wykazał z jakich względów odwołanie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd Okręgowy w całej rozciągłości podziela to stanowisko i argumenty przywołane na jego poparcie i nie widząc potrzeby ich powtarzania w pełni się do nich odwołuje.

Odnosząc się do zarzutu apelacji naruszenia przez Sąd I instancji art. 3 ust 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych polegającego na, jak zdaje się wynikać z uzasadnienia apelacji, błędnym uznaniu, iż okoliczność, że ubezpieczony w chwili wypadku pozostawał w stanie nietrzeźwości spowodowało zerwanie związku z pracą zdaniem Sądu Okręgowego uznać go należy za chybiony.

Godzi się bowiem zauważyć, że samo znajdowanie się w stanie nietrzeźwości w trakcie wykonywania obowiązków pracowniczych nie stanowi podstawy do odmowy świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego – albowiem wniosek taki jest uprawniony dopiero w przypadku wykazania że pracownik w znacznym stopniu przyczynił się do spowodowania wypadku przy pracy w tym sensie, że bez stanu nietrzeźwości można było uniknąć wypadku przy pracy (por. wyrok SN z 8 czerwca 2011 r., sygn. akt I UK 418/10, wyrok SN z 13 lipca 2011 r., sygn. akt I UK 46/11). Pogląd ten jest już utrwalony w orzecznictwie.

Co prawda wyłączenie prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu wywołanego wypadkiem może mieć miejsce w sytuacji znacznego przyczynienia się do jego zaistnienia, niemniej przyczynienie to pozostawać musi w adekwatnym związku przyczynowym z wypadkiem, jako jedna ze współsprawczych przyczyn doprowadzających do wypadku.

„Znaczne przyczynienie” to takie, które ma większy charakter od pozostałych czynników, dość duży czy pokaźny.

Wyłączenie prawa do świadczeń nie zostało w tym wypadku uzależnione od wyłącznego spowodowania wypadku przez nietrzeźwego ubezpieczonego.

Ustawodawca złagodził tu kryteria pozbawienia prawa do świadczeń, konstrukcja ustawowa tej przesłanki wskazuje, że pozbawienie świadczeń wypadkowych nie jest sankcją za samo naruszenie obowiązku trzeźwości pracownika, albowiem jest to sankcja za zachowania, które doprowadziły albo bezpośrednio przyczyniły się wystąpienia zewnętrznej przyczyny wypadku.

W okolicznościach niniejszej sprawy wyłączną przyczyną jak już wskazał Sąd pierwszej instancji nie był stan nietrzeźwości M. S. (2). Przyczyn tragicznego zdarzenia z 22 lipca 2011 roku było więcej.

Do podważenia zaskarżonego wyroku nie mogły zatem prowadzić zarzuty poprzez stwierdzenie, że M. S. (2) w chwili wypadku miał ponad 2 promile alkoholu we krwi albowiem świadczenia wypadkowe przysługują zawsze członkom rodziny zmarłego pracownika, który uległ wypadkowi w pracy bez względu na jego stopień przyczynienia się do spowodowania wypadku (por. Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 30 stycznia 1986 roku, PRN 20/05, z dnia 9 grudnia 1997 roku, II UKN 377/97, OSNP 1998/20/606 i z dnia 5 marca 2003 roku, II UK 194/02, OSNP 2004/8/143, 13 lipca 2011 r., I UK 46/11, lex NR 1043989).

Powyższe uprawniało przyjęcie, że nieszczęśliwy śmiertelny wypadek, któremu uległ ubezpieczony, pozostaje w związku normatywnym (funkcyjnym, miejscowym i czasowym) z wykonywaniem powierzonych mu zadań w rozumieniu art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy wypadkowej i a fakt pozostawania w stanie nietrzeźwości zmarłego pozostaje bez wpływu na ocenę uprawnień do jednorazowego odszkodowania żony i małoletnich dzieci poszkodowanego.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, że apelacja organu rentowego stanowiąca polemikę z prawidłowymi ustaleniami i ich oceną dokonaną przez Sąd I instancji, podlegała oddaleniu, o czym orzeczono na mocy art. 385kpc jak w sentencji.